

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
in Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Încheierea anului școlar.

Rând pe rând se închid porțile institutelor noastre de învățământ. Elevii cari au trecut examenul de maturitate s'au depărtat cei dinții, au urmat apoi elevele școlii civile, pedagogii și clericii. Când scriem aceste rânduri, s'au terminat și examenele dela gimnaz, restând singur încheierea festivă a anului școlar cu serviciul divin, pentru ca munca ce s'a săvârșit în decursul acestui an școlar, să fie binecuvântată și să aducă roadele de lipă.

Atâtea sute și sute de elevi se împrăștie acum peste întreg cuprinsul plaiurilor noastre, ducând la vetrele părintești toată lumina, pe care și-au agonisit-o în decursul unui an de muncă. Și atâtea sute de părinți își așteaptă odraslele fragede, cu inima palpitândă de nădejde și teamă, să se convingă, dacă banii cheltuiți cu atâta trudă, în aceste vremuri extrem de grele, nu au fost dați de geaba?

Tinerii, cari se reslătesc azi la cele patru vânturi, sunt nădejdea părinților, cari muncesc din greu să-i crească, și sunt — în aceeași vreme — nădejdea unui neam întreg: elevii de azi vor fi mâne tovarășii noștri de muncă și ei vor trece generațiilor viitoare stindardul muncii și al propășirii, când mâinile noastre vor fi prea slabe, ca să-l mai țină la înălțimea cuvenită.

E un prilej de mare bucurie sufletească, să compari vremile de azi cu acele ale trecutului nu chiar îndepărtat. Azi nu mai este închis drumul spre lumină nici pe seama odraslelor jobagilor de odinioară. Și cu cât lumina pătrunde în cercuri tot mai largi, cu atât iese la iveală tot mai mult adagiul vechiu: »luminează-te și vei fi!»

Azi s'a trecut cu vechiul mod de trai; analfabeții încep a se rări

și în satele cele mai obscure. Și dacă ne vom pune pe o muncă mai intențată, e de ajuns un deceniu, ca să lăpădam rușinea, ce planează și acum asupra noastră, subministrând statisticii cele mai mari procente de analfabeți

E o muncă, ce se impune din ce în ce mai imperativ, cu atât mai mult, cu cât temelile instrucției noastre primare încep a se clătina, din foarte multe pricini, între cari nu vom uita a înșira și puținul interes, ce l-am manifestat chiar noi, în direcția aceasta.

*

Terenul e așa de vast și brațele muncitoare sunt așa de binevenite!

Să ne bucurăm, că anul acesta a trecut în pace și să ne îngrijim, ca roadele lui, să nu întârzie a se arăta.

Sunt, în primul rând, clericii și pedagogii noștri absolvenți, cari nu se vor mai înapoia și nu se vor mai ocroti de aci înainte în aceste vechi zidiri de cultură națională, ci vor pași de aci înainte în viață, muncind cu noi alături, dând dovadă de învățatura și cunoștințele ce și le-au agonisit, și pe cari le vor avea să le răspândească de aci înainte în sfera lor de muncă, unde îi așteaptă rolul onorific și împreună cu atâta responsabilitate, de a fi lumina credincioșilor noștri dela sate.

Sunt apoi maturizânții, cari părăsind băncile liceului, se vor reslăți la atâtea cariere, — între cari am dori din toată inima să vedem ocupându-se și terene nouă și nefrecventate de tineri de ai noștri; — sunt elevii gimnaziali buni, mijlocii și slabi, cari vor avea prilej în zilele de vară, să mediteze cu părinții lor, asupra cărării, ce vor urma-o în viitor.

Sunt atâtea ramificații, în ce privește alegerea carierei, încât chiar și elevii claselor inferioare pot să-și aleagă destule cărări, în cazul că urmarea claselor din gimnaz li s'ar părea prea anevoioasă.

Terenul de muncă e așa de larg.

Cei buni și mijlocii, să urmeze pe calea ce duce înainte, iar ceilalți pot să aleagă alte drumuri, cari duc și ele la o viață cinstită și onestă.

Cei destoinici și buni, să meargă înainte cu Dumnezeu, iar cei ce nu se simțesc capabili de a ținea pas cu tovarășii lor de școală, au destule cărări de a-și valida hărnicia și dragostea lor de muncă.

Viitorul este exclusiv al celor harnici — pe orice teren ar munci ei — căci relațiile grele de azi nu mai îngăduiesc nimănui o viață de lene și somnolență.

Nici indivizilor ca atari, nici neamurilor!

Cătră alegătorii români din cercul electoral al Dicio-Sânmartinului. Reprezentanții partidului național român din Târnava-mică au lansat un apel cătră alegătorii români din cercul Dicio-Sânmartinului în care li avisează, că pentru alegerea fixată pe ziua de 28 Iunie 1913 partidul a decretat pasivitatea. Alegătorii români sunt astfel rugați a nu lua parte la alegere și a nu sprijini nici un candidat cu ocaziunea aceasta.

Impotriva proiectului de cvinvenale. Tractul protop. al Mediașului a ținut Duminecă în 22 l. c. *sinod extraordinar în cauza proiectului de lege pentru cvinvenale.* S'a trimis o telegramă la Pesta Exc. Sale Dlui Mitropolit; și protocolul s'a trimis Preayeneratului Ordinariat în Blaj. Preoțimea tractului Mediaș a luat concludul: 1. Protestează în contra proiectului de lege pentru cvinvenale, în forma cum s'a desbătut în casa țării acuma de curând. 2. Roagă pe Exc. Sa Dl Arhiepiscop și Metropolit și pe Preaven. Consistor Mitropolitan să convoace de grabă *sinod Arhidiecezan*, ca din acela să se facă pașii necesari la forurile competente, pentru ca să se împărtășască de cvinvenale în mod egal, toți preoții, fără altă considerare, decât la anii de serviciu.

Învățătorii penzionați. Ni se comunică, că 19 l. c. o deputație a învățătorilor penzionați a predat dlui ministru de culte Dr. Iancovich Béla memorandumul învățătorilor penzionați înainte de anul 1907.

Membrii deputații au fost: penzionarii Emeric Andreescu din Timișoara, Römer Miklos din Gyarmat, și Magyar Jozsef din Kiskeszthely com. Zala. Ministrul a primit deputația cu toată afabilitatea.

Lucruri românești. De-o vreme încoace ne-am dat să auzim tot numai lucruri bune din comitatul Târnavei mici. Câți-va oameni de inimă, câți-va tineri advocați, au inaugurat în acest comitat o eră de muncă, care a electricizat poporul de pe teritoriul comitatului, prin muncă conștiință. S'au concentrat toate forțele și s'au angajat toate puterile, cari numai spre binele poporului din comitat puteau fi. Toată aceasta frumoasă acțiune s'a compromis acum deodată. „Românul“ publică în nrul său din 21 Iunie o corespondență, care relevă lucruri puțin edificatoare, dintr'o consfătuire a clubului municipal român din comitatul Târnavei mici. Au fost luați la răspundere în ședința aceea mai mulți membri ai clubului în frunte cu prezidentul, pentru că au iluminat în onoarea candidatului guvernamental. Cearta a avut sfârșit tragic. „Toți membri de față ai comitetului central își dau dimisia, declară deci organizația noastră interimal disolvată și pentru constituirea din nou a partidului se convoacă o conferință generală a întregii inteligențe din comitat, pe 9 Iulie a. c.“

Publicul românesc va lua act numai cu adânc regret de acest sfârșit tragic a unui club comitatens român, de care s'au legat atâtea nădejdi. Cearta se va continua se înțelege și după aceasta, oamenii își vor trage seama prin foi, pe la adunări, și rezultatul tuturor va fi o paralizare generală a forțelor pe întreg comitatul, poate pe ani înainte. E semnificativ, ce motive microscopice pot să distrugă dintr'odată tot, la ce s'a clădit cu atâta grijă și circumspecție.

„Pornografie în biserică“.

Sub acest titlu, un „Neunit“ dela ziarul „Minerva“ din București îndreaptă un vehement atac în contra Păr. Dr. Ioan Bălan, parohul unit din capitala României. Păr. Bălan este învinuit că „predica la cununie“ ținută în București — cu ocaziunea cununii D-lui inginer Traian Grigorescu, cu Dșoara Susana, fiica generalului Gărdescu, — și publicată în „Cuvântul adevărului“ este plină de cuvinte, cari au înțelesuri pornografice, ce numai la o cununie și în biserică nu-și găsește rostul“. Și pentru-ca eroiul din tufă să se prezinte barămi sub aparența omului cinstit se nizește a forfecă din predică câteva pilde „pentru dovedirea celor spuse“. Ca să nu fie hănuit că sum parțial și mă acăț de singuraticile cuvinte, să-l lăsăm ca singur să-și prezinte dovezile respective pildele. Deci dela „Neunitul“ citire: „Voind să încredințeze pe tinerii căsătoriți, că Dumnezeu vede cu ochi răi, desfacerea căsătoriților, părintele Bălan spune: „Pe cununați numai sapa și lopata poate să-i despartă. Pentru întrebuițarea unor asemenea expresii vulgare în predică, n'are cineva nevoie să fie doctor în teologie“. Ce dovadă zdrobitoare. Apoi să mai ziceți că Păr. Bălan nu propagă pornografia, când „Neunit“-ul o dovedește atât de lămurit? Adevărat este că pentru întrebuițarea unor asemenea expresii vulgare în predici n'are cineva nevoie să fie doctor în teologie, dar în același timp, nu-i mai puțin adevărat, că, pentru-ca în aceste cuvinte să găsească cineva tendințe pornografice, e neapărat de lipsă să fie „neunit“.

Criticul nostru crede că n'a dovedit în deajuns, deci simte nevoia de a continua cu „pildele“. Pentru-ca să se convingă și cititorii noștri, împreună cu „Neunit“-ul dela

Minerva, că predică e ținută în termeni acomodati, pentru a propaga pornografia, cităm din „Cuvântul adevărului“, unde Păr. Bălan zice: „Un pom, pentru-ca să se poată desvolta frumos, nu e destul să aibă condiții prielnice când îl sădești, ci are nevoie de umezală și căldură potrivită, de climă. și mai târziu. Înțeleptul Solomon spune: „Femeia bărbatului dela Dumnezeu se rănduește“ (Pilde 19. 14). Căsătoria începe aci în biserică și atunci va fi ca fericită, doar fericirea e rostul căsătoriei, dacă va continua cum începe. Și când începe căsătoria, preotul se roagă la Dumnezeu să dea tinerei părechi, minte întreagă și bună înțelegere dragoste deplină unuia către celalalt: La cununie se pun cununi pe capetele mirilor. Se încununează eroii, cari au biruit în luptă. O luptă e viața, și în ea dai de mulțime de dușmani, de boli, de năcazuri și neajunsuri. Darul ce-l primiți, în taina căsătoriei vă va sta într'ajutor să dați pept cu dușmanii fericirii, și să-i striviți. Ostașul care doarme sau lasă să-i ruginească arma, nu va învinge nici odată. Din contra cu cât va face mai multe exerciții, cu atât va fi mai sigur de izbândă. Aceasta armă e rugăciunea, care zdrobește și pe cel mai puternic dușman. Ea trebuie să înflorească în sufletele DD. Voastre ca și o roză sănătoasă“. E cam lung citatul, dar voiam ca cititorul să se poată convinge singur dacă „spusele preotului au înțelesuri pornografice“ ori doară acelea se găsește numai în „Neunit“-ul dela Minerva. Eu am citit în repetite rânduri cele de mai sus și am meditat asupra lor, dar ori cât mi-am bătut capul, n'am fost în stare să aflu că „spusele preotului au înțelesuri pornografice“. Nici chiar „Neunit“-ul, care de almintreilea cu tot prețul voeste să afe înțelesuri pornografice, nu prea găsește, de aceea continuă: „Pentru

FOIȚA.

Ceasuri de seara.

Căile fericirii.

(Continuare).

II.

„Ferițiți sunt cei ce plâng, că aceia se vor mângăia“.

Ziua întreagă au curs din belșug lacrimile ceriului. Ploaia ropăi prin păduri, susură în iarba înaltă, pornise sfozi aprinse în undele tulburi, încununate cu spumă ale părăiașelor. Rămăsesem posomorît în colibă, ascultând poveștile lui moș Ioniță pădurarul, istorii despre oamenii de demult cari au stăpânit împărăția codrilor. Eram nemângăiat că n'am putut hoinări pe-afară. Din poveștile moșului abia pricepeam frânturi, cari n'aveau nici o legătură. Cercul întunecat, ropăitul necurmat al ploii, aerul umed și răcoros îmi pusese pe suflet tristeța aceea neînțeleasă pe care o aduc zilele întunecate și ploioase; tristeța aceea care parcă-ți strânge membrele, te face mai mic, mai subțire, și totuși te simți greoiu.

Dar în spre seară începu să bată din aripi largi, uriașe, vântul; ploaia contenă,

norii se rupseră, se spintecară, și, în forme ciudate de monstri, începură să alerge, să se imprăstie, înspăimântați pe bolta ceriului. Seninul se ivi și ici și colo, întâi ca niște luminișuri albastre de cicoare, apoi ca niște largi poeni luminoase, și în curând bolta întreagă strălucea limpede, umedă parcă, înaltă, nemărgenită.

În razele din urmă ale soarelui ce asfințea văzui uimit o pădure nouă, întinerită, înaintea mea; simții aroma luncilor grele de iarbă, o aromă mai tare ca de obicei, și în pădure paserile începură un concert de seara mai bogat, mai variat decât în serile trecute.

Lacrimile sunt binefăcătoare, mi-am zis, ele înprospătează și întineresc, ele aduc viață nouă. Și, numai decât mi-au venit în minte cuvintele Mântuitorului: „Ferițiți sunt cei ce plâng, că aceia se vor mângăia“.

Nu ori ce om poate plânge, precum nu din ori ce nor cade ploaia binefăcătoare. Picurii de apă se descarcă din belșugul unui nor, lacrimile din belșugul unui suflet. Iar ceea ce face sufletul îmbelșugat este, înainte de toate, simțirea. Numai din inimile simțitoare pot isvorii lacrimi.

„Ferițiți sunt cei ce plâng“, adică fericiți cei ce au suflete simțitoare. Sunt fericiți aceștia pentru că ei au în sine însuși cea mai dreaptă cumpănă, care le judecă faptele lor, li judecă pe ei înșiși, au o conștiință vie, neadormită. Sunt fericiți, pen-

trucă vor cădea mai cu anevae, ori de loc, în păcate mari, și chiar căzând, prin izvorul lacrimilor se vor tămădui din nou. Sunt fericiți pentru că în lacrimi, ca într'o apă curățitoare își vor spăla tina de pe suflet, și, simțind nemăsurata îndurare a lui Dumnezeu, vor câștiga putere de-a se ridica din nou la lumină.

Fericit a fost Petru care, după ce se lăpădase de trei ori de Hristos, prin lacrimi multe s'a mântuit. Nenorocit a fost Iuda, care, vânzând pe Domnul, n'a avut lacrimi și spânzurare și-a agonisit.

„Ferițiți cei ce plâng“, fericiți cei ce-și pot plânge păcatele, având un suflet simțitor, c'o neadurmită conștiință, care să simtă păcatul, să-i priceapă răutatea, să-l urască.

Lacrimile acestora vor fi binefăcătoare pentru ei și pentru alții.

Binefăcătoare pentru ei, premenindu-le sau chiar reinviindu-le sufletul. Pământul ars de secetă crepă, devine șterp, paștea săracă ce-l îmbracă se roșește, se arde. Udat de ploaie îmbelșugată deșertul se schimbă în luncă strălucitoare de verdeață și de mândrele veșminte delicate ale florilor. Viața se deschide, răsare din mii de simburii ce părăuă morți mai înainte.

Sufletul ars de păcat tângește ca o lumină în stângere. Devine șterp, neroditor, uscat, făcând să umble rătăciți prin viață atâtea morți. Morți cari nu mai au nici o bucurie, nici o mângăere, pentru că

ași acoperi gândirea pornografică, părintele predicator are grijă s'adaugă că arma de care vorbește ar fi rugăciunea, care zdrobește și pe cel mai puternic dușman". Bine! Dar dacă cucernicul „Neunit“ are scaunul minții la loc, dacă singur nu are gânduri pornografice, are motiv să se îndoiască despre bunele intenții ale predicatorului? Când predicatorul spune expres că arma despre care face amintire este rugăciunea, este îngăduit să presupunem că el se gândește la altceva?

Mi-am ținut de elementară datorință ca la acest loc să arăt cu ce fel de arme lupta împotriva Păr. Bălan. Durere aci, nu-i vorbă de un caz izolat ci de un sistem. Pervertesc, schimonosesc, suspitionează, bârfesc, mințesc în modul cel mai nerușinat numai pentru-ca să poată arunca noroi asupra oamenilor cinstiți. Și acest fel de oameni, cari în chipul cel mai murdar își bat joc de cele mai sante principii ale moralei creștine, își i-au aerul de apărători ai moralei. E josnic acest sistem.

P. Leon I. Manu.

Correspondențe.

Din Budapesta.

— Correspondență particulară. —

23 Iunie n. 1913.

Cvinvenalele preoțești în comisia casei magnaților.

II. Sa dr. Vasile Hossu, episcopul nostru preaiubit, a luat cuvântul în ședința comisiunii congruale din 18 Iunie 1913, spre a infera după merit păcătoșenia proiectului de lege despre cvinvenale, ce a stărnit va-

luri de nemulțumire în sânul preoției noastre românești de ambele confesiuni. Preasfinția Sa a apărut interesele preoției ambelor biserici românești, cum era și de așteptat. Iată liniamentele generale ale discursului, ce-a stors declarațiile ministrului de culte, pe cari le vom înșira la urmă.

Constată înainte de toate, că proiectul face deosebire între preoți cu calificare deplină și nedeplină (§ 2 și 3), exchizând pe acești din urmă a limine dela beneficiul cvinvenalelor. Iar fiindcă preoție cu calificare nedeplină este numai în sânul bisericilor românești, (mai ales în sânul bisericii greco-orientale), peste 1500 de preoți sunt despoiați în chip arbitrar de favorul cvinvenalelor. Cu totul altcum a fost și este tratamentul de care se bucură învățătorii! Fapt cu atât mai vrednic de relevat, cu cât foarte mulți dintre preoți, au fost învățători cu diplomă, deci posedă calificare dublă.

Las că a fost o nedreptate și până acum, ca aceasta preoție să aibă întregire congruală numai până la 800 cor. Dar' ar fi trebuit, ca cel puțin în proporția sumei acesteia să fie împărțită și de cvinvenale. Dacă se enunța că aceasta preoție să nu beneficieze de cvinvenale pe viitoriu, să zicem bunăoară începând cu 1 Ianuarie 1914, s'ar mai înțelege lucrul oarecum. Dar' ca acestei legi să i-se dea putere retroactivă, constituie o flagrantă nedreptate.

Dar' sunt despoiați de beneficiul cvinvenalelor și preoți cu calificare deplină. Paragraful 5 al proiectului de lege spune adecă, că cvinvenalele, plus întregirea congruală, nu pot fi mai mari, decât triplul venitului congrual local, constat, pe baza fashiunii preoției, făcute în 1896. Deci jumătate și mai bine din parohiile române, provăzute de altcum cu preoți deplin calificați, dar sărace în urma împrejurărilor istorice, între

cari s'au născut (jobagi etc.) — ar fi despoiate de binefacerile legii. În dieceza Gherlei bunăoară sunt la 211 parohii, în cari venitul local e mai puțin de 500 cor. lipsind pe acești preoți de cvinvenale. Inșă această, clasă a preoției noastre are aceiași calificație ca preoția ritului latin din patrie sau ca preoția altor confesiuni. Așa că pe dreptul a stărnit legea indignare în sufletele noastre, producând convingerea, că întreg proiectul e menit să despoieze numai clerul ambelor biserici românești de beneficiul cvinvenalelor.

Episcopul roagă așadar pe dl ministru să repareze aceasta nedreptate evidentă și dacă nu mai poate modifica legea inșăși să afle cel puțin căile și mijloacele potrivite pentru îndreptarea răului. Aceasta îndreptare s'ar putea efectui pe două căi. Ministrul ar dispune înainte de toate în chip imperativ, ca să se revizuiască pe baza §-lui 6 din proiect, de câte ori i-se cere, venitele locale ale parohiilor și dacă s'ar constata îmbunătățire în singuraticile poziții ale venitelor locale, conform acesteia să se și asigneze cvinvenalele ce le-ar compete, sau folosindu-se de autorizația dată de § 10 al proiectului, să dea de fapt cvinvenalele și preoților cu calificare nedeplină, nu în chip de ajutoriu, ci în chip stabil, cum e și firea cvinvenalelor.

Ministrul răspunde la aceasta vorbire energică, că legea înainte de toate nu e contra preoților românești. (?) Nu da cvinvenale preoților nedeplin calificați pentrucă guvernul vrea să ridice nivelul cultural al preoției. Aceste dispoziții restrictive s'au luat în proiect chiar și în vederea stării nefavorabile a budgetului. Promite, că dispozițiile legii se vor ameliora, cât ce vor permite stările finanțiare. De câte ori i-se va cere revizuirea și fixarea de nou a venitelor

mintea lor e întunecată și inima lor înghețată. Cadă într'un astfel de suflet stropii lacrimilor părerii de rău, și veți vedea, ca prin minune, luminița în stângere arzând cu flacăra mare la lumina căreia mii de flori vor răsări în suflet, mii de gânduri, de dorinți, de hotăriri și de avânturi. Toate acestea, în sâmbure, trăiau și mai înainte în suflet, dar... nu era umezeala de lipsă să incolțească.

Noi trăim, ne bucurăm, ne însuflețim, viem din gânduri, dorinți, hotăriri și avânturi. Dacă este vr'o mulțumire, vr'o mângâere în viață, aceasta viează numai din belșugul sufletului nostru.

Sunt fericiți cei ce plâng, cei cari au simțirea să poată plânge, pentrucă aceia își vor umplea sufletul de belșug și astfel se vor mângâia.

Nenorociți sunt cei ce nau lacrimi, pentrucă sufletul lor va rămânea sărac și uscat, și mângâere nu vor avea de unde culege.

Binefăcătoare sunt lacrimile și pentru alții: dintr'un ogor udat de ploaie trăește un sat, din sufletul udat de lacrimi a s. Petru s'a pus temelie bisericii.

Dar, trecând peste această tâlcuire psihologică, cei ce plâng se vor mângâia, mai ales, pentrucă se vor curăți, astfel, prin singurul mijloc cu putință, de păcate și dincolo de moarte vor intra în mângâerea cea nesfârșită.

Plânsul adevărat nu e acela care vine pe neștiute, ci acela pe care l pricepi, care ști de unde vine. În acest înțeles „fericiți sunt cei ce plâng“, va însemna: fericiți sunt cei cari cunosc motivul plânsului lor, cei cari cunosc greutatea faptelor rele, pentrucă cunosc nemărgenirea lui Dumnezeu de care s'au depărtat prin viața lor greșită. În acest înțeles plânsul e adorarea cea mai înaltă a lui Dumnezeu, lacrimile cele mai scumpe nestimate pe cari i-le aducem lui Dumnezeu, în cari totuși, minune, nu-l înfrumusează pe El, ci umplu de străluciri sufletele noastre, suspinul — cuvântul celei mai înalte înțelepciuni, celei mai adânci filosofii. Și, astfel, e cu neputință să nu se mângâie cei ce plâng, pentrucă ei sunt în îndeplinirea celei mai înalte lucrări de care e capabil sufletul omeneșc.

Oprindu-ne mai aproape de pământ, vom zice că sunt fericiți cei cari știu pentru ce plâng, fiindcă își vor schimba viața. Și, chiar pentru petrecerea în mijlocul societății omenești e cu mult mai sus, mai cinstit, socotit mai vrednic cel ce-și înfrumusează sufletul cu fapte frumoase, decât cel ce se tăvălește în noroiu. Și, tot astfel, va avea cu mult mai mare mângâiere în sufletul său, mai multă pace, cel ce face bine decât cel ce se închină răului.

Dar ca să plângi plânsul cel mare al existenței, mi-se pare că trebuie să vezi înșăși viața ca pe-o „vale a lacrimilor“. Ca

să ajungem la înțelesul cuvintelor Mântuitorului „tristă e inima mea până la moarte“, mi-se pare că trebuie să aprofundăm mai tare existența noastră, ca să putem simți deșertăciunea acestei lumi. Trebuie să ne pătrundem de nestatornicia și zădărnicia vieții, a lucrurilor din lume, trebuie să ne pătrundem de neputința noastră de a rămânea mereu buni.

Ca să plângem plânsul cel mare al existenței trebuie să ne gândim adânc. Se pare că înțelesul de căpetenie al fericirii a doua să fie chiar acesta: Fericiti sunt toți aceia cari nu se lasă înșelați de strălucirea trecătoare a acestei lumi și nu se bucură de ea, ca și când ar fi vecinică. Fericiti sunt aceia cari nu trec zimbând prin viață, gustând din mierea ce se va sfârși, și gustarea căreia nu poate să dea o mângâere statornică. Fericiti aceia cari nu trec cu ochii închiși prin viață, ci-i deschide mari cercetători, și văd că floarea se usucă și tinereta trece. Fericiti, pentrucă văd nestatornicia lumii. Adevărat că vor plânge când vor ajunge la convingerea aceasta. Vor simți pe-o clipă, ori pe ani întregi, lumea goală și pustie. Pe ruinele nădejzii lor vor plânge mai adânc decât Ieremia pe ruinele Ierusalimului. Inimile lor se vor răci, pentrucă, de nicăiri în valea lacrimilor, nu vor bate peste ele vântul mângâerii. Dar plânsul lor adânc le va aduce două mari daruri: întâi, nu-și vor pune nădejdea în viața trecătoare

locale urcate, va dispune revizuirea numai decât, acordând parohiilor respective cvinvenale în sensul legii. Va asigura apoi ajutoare permanente și preoților cu calificare nedepășită, între marginile sumei, ce-i va pune-o la dispoziție legislația țării. Ține să adaugă apoi în general, că și până acum aproape toți preoții cu calificare deplină, au primit cvinvenale fără considerație la venitul local și că menirea proiectului prezent față de acești preoți, este ca și comunitățile să contribuie cu ceva sumă la susținerea preoției, neașteptând totul de la stat. Preoții doară nu sunt funcționari de stat.

După acestea observări ale ministrului, comisia, contra votului episcopului nostru, acceptă proiectul nealterat.

*

Pentruca preoțimea noastră să fie pe deplin orientată asupra spiritului acestei legi dușmănoase intereselor noastre, țin să adaug la această corespondență motivarea §§ 5 și 10 din proiect, care explică spiritul acestor §§.

Prin § 1 5 se anunță categoric, că întregirea congruală, plus cvinvenalele nu pot fi mai mari, decât triplul sumei veniturii congrual local al singuraticelor parohii. Iată motivarea acestuia plină de învățătură:

„Paragraful de față vrea să impedece, ca legea prezentă să fie susținătoarea și ocrotitoarea meștesugită a vieții parohiilor mărunte, incapabile de viață, ceea ce în foarte multe cazuri nu e nici de interes bisericesc, nici național, dar la toată întâmplarea e în detrimentul material general. Pe baza executării dispozițiilor congruale de până acum s'a întâmplat nă arareori, ca sub titlul congrui cineva, se capete din casa statului multiplulul acelei sume, ce constituie venitul său local în înțelesul strict al cuvântului. Aceasta stare nesănătoasă legea prezentă nu o va mări, întrucât pe baza acestui paragraf cvinvenalul ce compete în sensul celorlalte dispoziții ale legii, de facto va fi extradat numai atunci și numai în măsură, când și în care preotul respectiv sub titlu de congruă sau cvinvenal nu capătă triplul veniturii locale, ce-a fost odată fixat pe baza fașionii sale. Așa că acel preot, a cărui venit se urcă la 400 cor. și care pe baza legilor congruale de până acum, ca

cu bunurile ei, și astfel vor fi scutiți de cea mai pierzătoare înșelare, a doua oară din plânsul lor vor răsări flori noi în sufletele lor, flori cu miresme vecinice, flori din lumea de dincolo de moarte. Incet-încet vor simți că mirosul lor e singurul adevărat, singurul care nu minte, și se vor convinge că dacă prin viața aceasta vor trece lăcrămând pentru deșertăciunea ei, dincolo vor afla mângăierea cea nemăsurată.

„Fericiți sunt cei ce plâng, că aceia se vor mângăia“.

Se vor mângăia pentru că în locul nestatorniciei de aici vor afla vecinicia de dincolo; în locul pustiului de-aici — bogăția vieții vecinice; în locul lacrimilor din lume — mângăirile raiului.

(Va urma.)

întregire a veniturii lui, a primit triplul veniturii sale, deci 1200 cor. sub titlu de cvinvenal, nu-și poate formula pretenție la întregire, până când cei interesați n'au aflat calea, ca suma radicată a veniturii preoției, independente de intervenirea statului, să se urce. Se poate nădăjdi ca acest paragraf să servească de imbold puternic, să deschidă izvoarele contribuțiilor private și publice spre sporirea veniturii preoției. Metoda sprijinirii materiale de până acum a preoției, așa cum s'a fost intrupat în legea congruală, a fost defectuos mai vartos de aceea, că promova secarea chiar a acestor izvoare, pe când de izvorirea sau scurgerea lor bogată sunt legate mari interese etice.“

Din toate acestea rezultă deci limpede tendința vădită a guvernului de a reduce numărul parohiilor noastre, slăbindu-ne culturalicește. Căci dacă vom avea preoți mai puțini, cum vom progresa și cum se va putea lumina poporul? Am înainte mea protocolul conferinței extraordinare a preoției tractului Cluj și mă minunez, cum de motivarea proiectului de rezoluție al acesteia, este tocmai diametral opusă intenției guvernului manifestate prin acest § 5. Se ridică contra proiectului tocmai pentru că lovește în cei mai săraci! Dar se vede, că interesele de stat nu cadrează cu principiile elementare de dreptate și echitate!

Paragraful 10 al proiectului dă voie ministrului să remunereze și pe preoții, cari nu intrunesc toate condițiile pofite de legea cvinvenalelor. Motivarea lui este următoarea:

„Diferitele oficii și beneficii preoției își datoresc existența la diferite antecedente și considerante istorice, cari nu odată pot reclama și numai curat din interes patriotic sprijinirea mai efectivă alor atari parohii, cari pe baza motivelor, cărora își datoresc existența §§ 2 și 5 din legea de acum, sau n'ar beneficia de nici un ajutor, sau numai sub măsura normală statorită de lege.“

Aci vrea să deschidă teren §-l prezent, din a cărui sferă de interes țin să scot în relief mai ales pe acei preoți, cari nu pot dovedi terminarea alor 8 clase gimnaziale. Venitul anual al acestora a fost până acum asigurat numai până la 800 cor. o sumă a avea atât de mică, cât ar trebui să socotim că lichidarea acesteia este o procedură protivnică intereselor statului, dacă legea prezentă nu ne-ar pune la îndemână posibilitatea să îmbunătățim și soarta materială a acestor preoți, când în cercul lor de acvitate preoțească satisfac îndestul și datorințelor lor patriotice față de aceasta țară“.

Vedeți ce armă vrea să-și făurească guvernul din aceasta lege? Știm noi foarte bine ce se ascunde sub deviza patriotică! Spiritul șovin maghiar!

*

De încheiere țin să amintesc că § 9, care autorizase pe ministrul de culte să ceară suprimarea comunităților cu mai puțin de 300 suflete, s'a omis, de dragul Calvinilor și chiar și a latinilor.

Trăim vremuri grele!

Correspondent.

Congresul femeilor române din Brașov.

(Continuare și fine).

Să cetesc telegrame de aderențe și scrisori venite dela mai multe reuniuni; să fac contribuiri pentru orfelinat între cari dna Eleftera Mihályi cu 1000 cor.

La întrebarea pusă de dna prezidentă congresul în principiu să pronunțe pentru constituirea „Uniunea femeilor române“. Să aleg 2 comisii: una pentru statutele Uniunii și a doua pentru studiarea planului de acțiune specificat în raport.

În prima comisiune sunt dnele: E Săbădean, El. Hossu Longin, Deva, El. dr. Pop Blaj, S. Chirtop, Cămpeni, M. dr. Botiș, Arad M. Isac, Sibiu, L. Mureșan, Turda, El. dr. Mețian, Zărnești, M. Moldovan, Mediaș, V. Vlaicu Brașov. În a doua dnele: C. Bărsan, L. dr. Boilă, Sănmărtin, Maria Cernea, Făgăraș, Augusta Moldovan, Turda, Virginia Precup, Blaj, Domnica dr. Porea, Cămpeni, Eugenia Tordoșan, Sibiu. Dșoara Cornelia Maniu, Șimleu, Miți Popescu, Brașov, Agnes Măcelariu, Mercurea. — Loznica zilei: *În congres au cuvântul numai femeile*. La un ceas a fost banchet în reduta orașenească. Banchetul a fost cel mai reușit, să vede că a fost sub îngrijire de femei. La banchet au participat aproape toată lumea românească din Brașov. Au vorbit dna Maria Baiulescu pentru congresiste, dna Elena Dr. Pop în numele reuniunilor, apoi protopopul Saftu, secretarul Lenger, dna Constanța Hodoșiu; cu mult animo dna Davidescu și dna Miți Popescu. După masă congresistele și ceilalți oaspeți au vizitat Internatul Orfelinat — susținut de reuniunea femeilor române din Brașov. — Elevele acestui orfelinat au aranjat o expoziție reușită de lucruri de mână și țesătorii, care le face cinste, iar în pavilionul din grădină au tratat oaspeții cu prăjituri gătite de dânsule. Elevele toate purtau bluze cu motive românești.

Seara în sala de sub Straja lumea românească și străină a avut momente de adevărată elevație sufletească la reprezentațiile reuniunii de cântări conduse de maestrul Dima. Sau dat „La șezătoare“ și „Cavaleria rustică“. Corurile cât și soliști au fost la înălțime.

Ziua a doua, 17 Iunie.

La 11 ore se începe ședința a doua. Secretarul Horia Petrescu dă cetire telegramelor și scrisorilor sosite ulterior din Bistrița, Gherla etc. Apoi să trece la raportul comisiunilor.

Dna Elena Hossu Longin este referenta comisiei pentru statute. Cetește modificările și întregirile unor paragrafi, pe cari congresul acceptându-le să concred biroului ca să le înainteze ministrului spre aprobare.

Dna Eugenia Tordoșianu, este referenta comisiei a doua.

Planul de acțiune al Uniunii a provocat o discuțiune mai vie, la care iau parte Elena Hossu Longin, Maria Dr. Botiș, Dr. N. Stanghe, L. Mureșan, Turda. Planul de acțiune a doamnei Baiulescu s'a primit cu unele completări.

În deoseb a plăcut publicului bărbătesc completarea proiectului în sensul, ca

să se combată luxul în educația fetițelor începând din casa părintească.

Valuri de aprobări a întâmpinat propunerea dnei Elena Hossu Longin, ca la viitorul congres — delegatele să se prezinte îmbrăcate cu o blusă simplă cu motive românești, cu o fustă și o pălărie simplă. Unele dintre congresiste au cam schimbat la fețe și era cât p'aci să se încingă o discuție vehementă pe aceasta temă, dacă dna Maria Popescu, nu avea idea fericită să propună închiderea discuției, ce s'a și primit.

Viitorul congres să va ține la Sibiu. Punctul ultim din program a fost constituirea provizorie a Uniunii.

La propunerea dnei Virginia Precup, sa primit cu însuflețire urmatorul comitet provizor:

Prezidentă: dna Maria Baiulescu.

Viceprezidente: dnele Maria Cosma și Elena Hossu Longhin.

Casieră: dna Virginia Vlaicu.

Secretară: dna Sidonia Petrovici.

Membre în comitet: dnele Catinca Bărbăntean, Elena Săbădean, Ana Filip, Paulina Rădulescu, Sofia Beles, Elena Pop n. Maniu, Elena Mețianu.

Suplente: dnele Maria Moldovan (Medias), Ana Pop de Lemenyi (Cluj) și Lucretia Mureșan (Turda).

Exhaurând programul dna Baiulescu mulțumește tuturor congresistelor, zicându-le la revedere la Sibiu. Dna Elena Mețianu aduce mulțumiri dnei prezidente și celorlalte membre pentru activitatea și osteneala avută cu aranjarea acestui congres.

O parte din congresiști s'au întrunit la casa de tir, unde au luat masa în comun. Apoi la orele 4 fetițele orfelinatului s'au produs cu jocuri naționale și declamații, iar seara a fost petrecerea tinerimei.

În ziua a treia câțiva dintre oaspeți au plecat în excursiune la Sinaia, iar restul pela vetrele lor.

Neamul românesc de pretotindenea a salutat cu bucurie acest congres, care dacă va putea înfăptui frumosul program de muncă elaborat de dna Baiulescu și completat în comisiuni, fără îndoială va aduce reale servicii neamului și societății românești.

În deoseb congresul va avea un titlu de glorie, dacă va lucra cu toate mijloacele la strivirea vermelui, care roade la rădăcina neamului nostru, și care verme e luxul nebun, risipa nejustificată care s'a încuibat deopotrivă în toate păturile noastre sociale. Deo Dumnezeu, ca viitorul congres să fie mai puțin strălucitor în toalete, dar cu atât mai înălțat prin frumuseța simplității și modestiei.

Cătră On. Cetitori.

Ajunși la jumătatea anului, rugăm pe On. Cetitori să binevoiască a-și renoi abonamentul.

Îndeosebi adresăm rugarea, cătră cei-ce se află în restanță de mai mulți ani să își achite datoria, căci foaia nu li mai poate aștepta.

Administrația.

Reviste.

Conflictul sârbo-bulgar care devenise în timpul din urmă atât de acut, s'a potolit deodată aproape total. Telegramme din Petersburg, Viena și Sofia anunță, că un războiu sârbo-bulgar este eschis, deoarece — Sârbia va ceda. Diplomația a intervenit la Belgrad foarte energic, iar prim-ministrul sârbesc Pașici ș'a revocat demisia și a declarat, că să supune arbitrajului. Cu un cuvânt Sârbia a declarat, că își retrage trupele din Macedonia și acceptă întru toate tratatul avut cu Bulgaria mai înainte. Rusia eventual îi va da câteva orașe și teritorii la graniță, dar ținutul din dreapta râului Vardar va fi cu siguranță al Bulgariei. Jocul final inscenat în aceasta chestie de Rusia e de a se datori împrejurării, că guvernul rusesc a întreprins la cel bulgar, că Bulgariei i-se vor împlini toate dorințele în cazul, când trupele ei nu vor trece linia Ceatalgea și nu vor ocupa Constantinopolul. Oăci cheia aceasta a mării Mediterane o rezervă mai bine Rusia pentru sine.

Diverse.

Situația internă. Situația politică internă a Ungariei e în aceste timpuri viroase cât se poate de caracteristică. Guvernul a disolvat în zilele aceste și reprezentanța comunală a orașului Fiume, pe motiv că nu execută ordinele Guvernului. Cu aceasta s'a terminat deocamdată acțiunea guvernului în sudul țării. În Croația și Slavoniu dominează de mult absolutismul. Reprezentanța orașului Fiume disolvată, parlamentul din Budapesta fără opoziție, partidele maghiare între sine învrăjbite pe moarte, naționalitățile exasperate tot atâtea lucruri interesante în situația în care se află.

Pentru biserica din Cluj. Dl. Dr. Elie Câmpean, medic de regt. în Cluj, și soția sa Maria, au dăruit 400 cor. pentru noua biserică din Cluj. Astfel s'au înscris între membri „fundatori“ ai bis. noue. al căror nume se va eternisa pe o tablă de marmură în cuprinsul noiei biserci.

Promoții. Dl Stefan Oniga, originar din Cacova-Aiudului, absolvent al gimnaziului din Blaj, în 21 Iunie n. a fost promovat doctor în științele iuridice la universitatea din Cluj.

— Dl Simion Pop din Drag s'a promovat doctor în științele iuridice la universitatea din Cluj.

— Simpaticul tinăr Alexandru L. Andreiu fiul fostului preot Ioan Andreiu din Almaș-Sân-Mihaiu, din tractul Dârgei a fost promovat, Sâmbătă în 21 Iunie, de Doctor iurist la universitatea din Cluj.

România în potriua Monarhiei. Liga culturală română din București, a ținut Duminică după prânz o adunare, la care a participat mulți deputați din partidul liberal-conservativ. Aceștia au imputat guvernului român politica pretinească cu Austro-Ungaria. Într'un proiect cer ca România să-și schimbe politica de prietenie, de până acum cu Monarhia noastră. Motivul e suprimarea românilor dela noi.

Situația iudeilor în Silistra. Misu, amabsadorul român din Londra, a predat lui Grey, memorundul guvernului român, prin care iudeilor din Silistra le asigură aceleiași drepturi pe cari le-au avut și în Bulgaria.

Ostași pedepsiți. Ostașilor din regimentul de infanterie 122 dela Redez, cari au demonstrat în potriua serviciului de trei ani, li s'a adus sentința în Montpellier. Doi au fost osindiți la muncă silnică pe cinci ani, trei la temniță ordinară pe cinci ani, iar ceilalți cu închisoare dela una până la două luni.

Exerciții de arme pentru învățători. Învățătorii și candidații de învățători, cari nu și-au făcut încă serviciul militar, sunt convocați la exerciții de arme pe 27 Iunie, pe opt săptămâni. Aceia înse dintre învățători și candidați de învățători, cari au făcut serviciul militar, sunt chemați pe 21 Iunie la exerciții de arme, cari vor ține patru săptămâni.

Petrecerea tinerilor meseriași români din Blaj aranjată a 2-a zi de Rusali a avut un deosebit succes. Ni s'a dat ocaziunea a constata din nou cât de considerabili sunt la număr meseriașii noștrii. La petrecerea aceasta a luat parte și inteligența din Blaj într'un număr neobișnuit ceace a făcut bună impresie, și a asigurat pe deplin succesul. Comitetul s'a îngrijit și de focuri artificială, iar spațiul de dans l'a decorat frumos. Tinerii meseriași în frunte cu d. Sever Pop noul secretar al reuniunii meseriașilor, merită toată lauda pentru zelul și priceperea dovedită cu aceasta ocaziune. Dintre dnii cari au suprasolvit amintim pe d. I. Maniu 10 cor. Dr. Sabo 5 cor. I. Schneider 4 cor. dnii Precup, E. Negruț, D. Martin, V. Szmigelski câte 3 cor., dnii P. Moga, N. Spârlea, D. Trifan, A. C. Domșa, fam. Puia, G. Mărginean, P. Ambruș, A. Cosma, F. Domșa, Dr. I. Nestor, C. Gruța, I. Butnar, câte 2, și alți mulți căroro le mulțamește în numele comitetului aranjator Sever Pop.

Ciocniri de aeroplane. Duminică după amiază, pe câmpia dela Aspern, în fața unui număr public privitor, venit să privească întrecerile în zbor, două aeroplane sau ciocnit. Nenorocirea a fost inevitabilă, căci aeroplanele așa erau de aproape unul de celalalt. Ambele au căzut la pământ făcându-se fărâma. Unul dintre aviatori, Ludovic Nepalek a scăpat cu răni ușoare, iar celalalt, Vilhelm Nepalek, e rănit grav, probabil că nu va rămânea în viață.

Convocare. Adunarea cercuală a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ din despărțământul „Sălcuia“ se convoacă pe Duminică din 13 Iulie (30 Iunie v.) a. c. în comuna Alsó-aklós—Ocolişul mare după serviciul divin din biserică.

Erată. În nrul nostru, 61 *Diverse* Colona a 2-a în loc de Alexandru Anca să se citească *Andrea*.

Partea Literară.

Despre viața curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Arta adevărată, predică frumosul, care-i în legătură cu binele, apoi și frumosul, care nu se referă la religie, încă nobilizează sufletul și-l îndeamnă spre bine.

E bine, când arta îți înalță sufletul în sferele religiei și ale moralei, dar nu e de lipsă să o faci aceasta și cu toate acestea se poate numai artă adevărată. Iar dacă arta nu să roagă, cel puțin să nu injure, căci atunci a încetat de a mai fi artă.

Arta modernă mai bine se poate numi orice, numai artă nu. Deja Plato vorbește cu mult dispreț despre artiști și în statul său ideal nu i învrednicește de nici o atențiune. Arta, după părerea lui Plato nu este altceva decât reproducerea dură a realității. Dacă acum Plato a putut să vorbească astfel despre artiști timpului său, cu mai mult drept putem să ne exprimăm noi despre cele mai multe opere ale artiștilor moderni.

Artiști (aici se numesc și poeții) peste tot sunt un neam foarte ciudat. Natura lor pretinde fantazie foarte mare, căci fără aceasta nimenea nu poate fi artist. Astfel dacă un sentiment profund religios și frica de Dumnezeu nu le mai înfrână puțin sezualitatea puternică, dacă să lasă conduși de avântul fantaziei, atunci se întâmplă, că nu se mai poartă ca ceilalți muritori de rând, ci ca niște Übermensch-i de ai lui Nietzsche, crezând că pentru ei nu mai este nici o lege, lor toate le sunt iertate. Un specialist în boale nervoase scrie: „artiștii, dacă sunt de sentimente prea puternice, de multeori trec în patologie; în lucrurile sexuale, adeseori fac unele salturi foarte curioase, precum sunt și în amor nestatornici, capricioși și excesivi“. Ne spun, că pentru a-și face studiile de artă, au lipsă de experiențele cele mai murdare, adeseori călcând în picioare legile morale și cu viața lor privată, cu atât mai vărtos în artă, căci, vezi Doamne, ei sunt artiști științe privilegiate, genii, pe cari nimeni și nimic nu-i poate împedea în lucrurile lor. Și interesant, lumea e gata să le treacă cu vederea toate nesărbăbele, fiindcă în prostia s'a crede, că destrăbălarea e o cerință a geniului.

Operile acestor fel de artiști, nimenui nu-i sunt de folos. Galeria moderne de artă, de multe ori nu ne oferă un loc unde să poți gusta plăcere artistică, delectându-te în colecțiile lucrurilor de valoare, ci sunt un adevărat cuib elegant de a păcătui; pășind într-o galerie de pictură și văzând golătățile cele multe, îți vine să crezi că ai intrat într-o măcelărie, ori ai dat peste vre-o colecție de cadavre destinate spre secționare, și se pare că simțezi și mirosul de cadavru. Paulsen despre care nimeni nu va putea zice că e sficios, ori rușinos, scrie cu multă indignare despre galeriile moderne:

„Nu odată se întâmplă că pe omul crescut în simplitate, departe de cultură, lucrurile espuse îl aduc și în altă încurcătură: se rușinează foarte mult. În giurui vede numai golăciuni, vede golătăți clasice, golătăți din epoca renesansului și golătăți moderne; astfel că ochii omului nededați cu aceste, caută obosiți spre un punct, unde să se poată odihni.“ Sunt foarte rare adevăratele talente artistice, pe cei mai mulți „artiști“ muza nu i-a sărutat pe frunte, pentru aceștia apoi, arta este un mijloc de aș câștiga pâinea, o vacă bună de muls.

Am avut prilej să cercetez mai multe galerii de picturi foarte renumite și am experimentat, că pe când adevărații genii sunt destul de rezervați, pe atunci artiștii mai puțin talentați, voind a atrage privirea oamenilor asupra lor și voind să-și acopere defectele talentului, se apucă de pictarea goliciunea trupului omenesc în chipuri bizare și de prost gust. Adevăratul artist chiar și atunci când reproduce goliciunea, prin o poziție potrivită, prin o trăsătură artistică de penel, știe foarte cu minte să delature din lucrarea sa orice parte animalică și iritătoare.

Dacă o femeie vrea să-și prindă jertfe prin esternalul său plăcut, dăruit de natură, pe tot dreptul i-se dă numele de femeie de stradă, sau votră ordinară. Minte sănătoasă nici nu poate pricepe, ce deosebire poate să fie între procedura acelei mieri pierdute și a lucrărilor așa numiților artiști, cari prin pictura lor, călcând în picioare orice morală și simț bun, pe pânză fermecată deprind aceeaș meserie spurcată de votru, ca și prostitutele, căci acele picturi, prin arătarea goliciunii trupului, vreau să îndestulească poftele animalice.

Când apoi oameni cu gust bun și cugete nobile, bărbați și femei, pornesc vre-o mișcare contra imoralității lăpăte sub masca artei, atunci chemați și nechemăți se țin în drept a face sgomot mare în numele libertății artei, ca și când cineva ar voi să lege în obezi grele spiritul omenesc, să nu se mai poată înălța; pe când în adevăr e vorba numai de înfrânarea pornirilor animalice din om.

Cu devize și fraze nu se poate omori adevărul! Spiritul elastic al Francezilor poate scorni sute de fraze, toate acestea nu vor îndreptăți nici când libertatea artei. „Arta e independentă de religie și morală“, arta nu poate fi legată prin nici o lege“, toate aceste sunt fraze goale fără nici un rost. Tot ce există își are legile sale, astfel și arta încă trebuie să aibă anumite legi interne, pe cari nimenea nu le poate călca în picioare. Astfel de legi sunt că, o creațiune ca se merite numele de frumoasă din punct de vedere artistic, trebuie să exprime o idee și exprimarea aceasta încă trebuie făcută în formă armonică, că scopul artei e plăcerea intelectuală curată. Acum, aș vrea să știu, ce idee se manifestă din tabloul în care figuri de femei goale, stau, ori se tăvălesc în fel și fel de poziții și atitudini? În forma aceasta ar putea espune publice, în costumul lui Adam pe femeile din o casă publică. Apoi ce plăcere artistică e aceea, care agită patimile dobitocești, și de care orice om de omenie se ferește?

Dar fie un artist de o genialitate cât de mare, totuși și el ca ori-ce muritor de rând, nu e independent de Dumnezeu și legile Lui. Religie și morală statorcesc legi

și pentru artă. Legea morală are acelaș rol în viața spirituală, ce rol are legea fizică în lumea materială. Călcarea oricărei legi produce disordine și ruină. Arta nu are dreptul, ca neluând seamă nici o lege să se poarte ca un desfrânat. Dacă arta nu pote produce plăcere curată, liniștită, atunci și-a pierdut dreptul de a exista și trebuie lăpădată din societate, cum aruncăm gunoiul din casă.

Creațiunile artistice din firea lor au destinațiunea să atragă asupra lor privirea multora oameni, se îndreaptă către societatea întreagă și chiar din motivul acesta au dorințele față de societate. De alteum arta destrăbălată modernă a purces ca și necredincioșii. Aceștia adevărat lăpădându-se de Dumnezeu și de religia lui, se cufundă în superstițiuni, slujesc la Dumnezei mincinoși. Și arta modernă, scuturând de pe grumaz stăpânirea religiei și a moralei, s'a scufundat în sclăvia banilor și astfel lingusește patimile animalice, păcatoase, ca să-și câștige pâinea de toate zilele.

În zilele noastre întâlnim mulți oameni, cari se îngrozesc de seriozitatea credinței creștine și de datorințele ei morale, de aceea s'ar învoi prea bucuroși, ca religia să fie suplinită prin artă. Într'adevăr ar fi foarte curioasă religia aceea, care ar propaga domnia trupului peste suflet. Dar și în cazul când ar fi vorba de artă adevărată, nici atunci nu este iertat să prețuim efectul artei peste măsură. O feară sălbatică nu o vei putea înălța cu o cunună de roze, precum nici senzualismul din om nu-l vei putea înfrâna prin lucrări de artă. Astăzi muzeele sunt deschise pentru oricine, dar aceste nu sunt lipsite de murdăria morală și în nici o privință nu contribuie la cultivarea adevărată a inimilor și la nobilizarea sentimentelor, astfel că nu promovează adevărata cultură, ci din contra aceste muzee sunt izvorul multor păcate; ar fi deci timpul ca societatea pătrunsă de sentimente mai curate, să ceară cu insistență delaturarea acestor spurcățiuni. Chiar de loc nu pot înțelege lașitatea și umilirea rușinoasă a unor oameni, îndată ce aud de artă și știință. Eliminarea lucrurilor scandaloase din muzee s'ar putea face foarte ușor, căci arta prin aceasta curățire nu ar suferi nici o pierdere.

Dacă tu, iubite cetitorule, voiești să vizitezi o galerie de tablouri, reținează mai înainte o „Născătoare de Dumnezeu“, stărnește gânduri și intențiune curată, că nu vrei să cauți nici o plăcere păcatoasă. Dacă ți-ai rătăcit privirea pe un tablou, care vătămă simțul bun și morala, întoarceți privirea, învinge curiositatea și alungă din memorie icoana spurcată. Așa poți spera să ieși de acolo, fără nici o pierdere morală. Iar dacă nu te simți în putere, să cercetezi tablourile fără cugete păcatoase, atunci mai bine renunță la plăcerea artistică, decât să-ți pericliti nevinovăția sufletului. În timpul mai nou, chiar și prin orașele mai mici, prin librării, trafici, prăvălii, să găsească espuse, o mulțime de chipuri scandaloase. Cine își ia osteneala să observe privirile lacome de plăceri ale băieților și se cugetă, că ce vorbe, cugete și dorințe pot provoca aceste tablouri, se întristează foarte mult, că preste tot sunt posibile astfel de lucruri. Apare de tot curios că poliția care te ia la răspundere pentru câteva fire de paie, ce sunt înainte casei tale, suferă, ca murdăria morală să fie espusă în vitrine. (Va urma.)

Hârti vechi *)

— Comunicate de preotul Stef. Buzilă. —

(Continuare)

Și mai pe urmă: Botta vrea să cumpere darul preoției cu banii ce ar cheltui pentru casă, care lucru în pravilă să numește simonie și împedecă pe oricine dela preoție; ba și cel prețuit să lipsește de dar, cât ce să adeverește, că a dat bani sau alte dăanii, ca să încapă preot. Deci vedeți, că pentru acestea toate Botta nu poate fi preot nice odată, — precum și pentru că tatăl său a avut avere destulă, și la sfătuit vicăreșu, ca să-și deie pruncul la școale latinești, dacă are numai pe acela și așa mulți bani, la care a răspuns, că la aceea trebuie cheltuială multă, dară la lăsa în inștitut și apoi la da la militarie, care mi costuluește nimica și totuși poate fi ofițir care și mai mult decât un popă sau un auzitor!

Amu dară dacă Botta ca singur fiu acelu mai bogat grănițer a cuprins locul unui sărac, care doară apoi sau prăpădit în lume cu paguba înălțatei serviri militare, — și în noauă ani, ce au fost ținut în inștitut, au costuluit înălțatului împărat peste 1000 de zloți învățându-se și gătându-se slujba armelor, — acum s'ar face preot în locul clericilor, a cărora părinți au cheltuit mai mult de 1000 fl. învățându-i și gătindu-i spre preoție — s'au face numai o nedreptate mare părinților și fiilor lor și statului preoțesc și militar, ci și înceluire asupra înălțatului împărat.

Și mai pe urmă deoarece Botta nice proprietățile, nice științele, ce-s de lipsă acuma pentru un paroh militar, nu le are, nice și le poate câștiga, deoarece el cu mari cheltuieli a înălțatului împărat sau ținut și învățat spre slujbe militare, în care din singuratică grație a laudatului regiment i-sa dat titula de strajameșter, iară elu trăgându-să dela ea fără nici o lipsă, s'ar sili la preoție, — s'au arăta nemulțămitor mai marilor săi și înălțatului împărat și om fără cunoștință și fără omenie, care lucru eu despre el nul vreu al crede.

20. În pctul al doilea să zice, că prin reversu lui se implinește lipsa locului de casă parohială. Aceastai o nălucire de răs! Că vi sau arătat mai înainte și vă mărturisește însuși pământul, că sunt 3—4 locuri de casă parohială și reversu nu dă loc, — că pe aceea jumătate de coală de hârtie, pe care și scris reversu, nu încape casa parohială, — ci face începere spre un celușag și călcare de înaltele porunci împărătești, că împărțirea unui numaruși și a uneia moșii pela mai multe sate nui slobodă și despărțirea unui sânțur fecior de tatăl său ai de tot oprită!

La pct. al 3-lea să zice, că nu se poate face casă, pentru că nu-i loc și pentru că mai aveți 3 case sătești de ținut, a patra — adevăc a strajameșterului — de făcut din nou, apoi a 5-a adevăc a doftorului de reparat, la care numai singuri Rogneni trebuie să lucre: dreptăcea de a face casă parohială n'aveți nici avere nici putere. Acestea toate au lipsă de adevărul său, care cece a făcut aceea instanție, vrând a înșăla, l'au aruncat după spate.

a) Că loc de casă parohială este în mai multe locuri. Căsi de obște anume a Rognenilor¹⁾ nus atâtea, câte s'au scris. Că șvarda în cărei și cancelăria e a tuspătru satelor; cortilu stajameșterului încă va fi așa iară a doftorului drept ai a Rognenilor, că ei au vrut să-l facă singuri, ca se capete câte 40 fl. pe an și dacă n'or vrea să-l ție ei, lor face cu toate satele la olaltă și apoi banii pentru el, precum și pentru a strajameșterului 15 fl., s'or căpăta în lăzile tuturor satelor, din care bani tot în al zecelea an se poate face un cortil nou. Dreptăcea numai casa școalei singură i anume a Rognenilor, pentru care nu li să răsplătește. Deci trebuia espus adevărul, adevăc, că sunt 3 căsi de obște: 1. șvarda, la care Rogneni au o parte de făcut fără plată 2. Cortilul doftorului, pentru care capătă pe an dela înălțatul împărat 40 fl. 3. Cortilul stajameșterului făcându-să de tuspătru satele, pentru care plătește înălțatul împărat pe an 15 fl. în lada satelor. Deci 4. numai școala o au Rogneni singură, pe lângă care foarte lesne și cu mare folos a obștii se poate face și ținea casă parohială, cași în alte sate în regiment cu mult mai mici decât în Rogna.

La pct 4 să zice, că lipsa de preot cu atâtea mai tare o simțește obștia, pentru că la toate slujbele trăbue să aducă în cheltuiala lor pe preotul din Maer. Aceasta zicală ai de tot neadevărata, care se poate dovedi cu jurământ prin oamenii, carora a slujit preotul neadus în cheltuiala lor, ci venit cu alui. — Mai încolo să zice, că aceasta greutate a fi mai asupritoare, de va ținea mult și mai ales până-ce s'a preoți Florea, pentru aceea să cere mai în grabă Botta, fiindcă pe el cu mai mare poftă și plecare al poftesc sătenii decât pe celalalt, că văd, că Florea nici gândește să gate învățăturile nice nu să va primi la preoție. — Intr'acestea puncturi cece a făcut acea scrisoare aș arată și neștiința și prăbăluirea de a înșăla:

a) Pentru că el nu ști, că Botta și Florea tot atâtea ar avea de învățat, când s'ar primi spre preoție. Apoi că prăbăluire de înceluire pune, că sătenii poftesc mai tare pe Botta decât pe celalalt, că de s'ar întreba toți oamenii cu jurământ, mulți ar zice ba! Fiindcă sunt oameni, cari și-or aduce aminte ce au zis, când au cerut pe Florea. decumva l'au cerut vreodată.

La pct 5 să zice, că satu Rogna crede, că nu și-au perdit de tot dreptul de a-și alege preot. Aicea nu-i dreptul a crede, ci trebuie să arate în scris, cumcă l'au avut și al au acel drept de a împinge în preoție pe care om mirean ar vrea, pe care le-a făgădui mai mult și le-a dat de beut. Acest drept n'are nici un sat în vicărășie! Deci dreptul, care nu l'au avut satul dela unire încoace, nu l'au putut perde! Inșă uzurpația adevăc volnicia de a lucra în potriva dreptății și a bunului de obște, li s'au luat prin mai înainte numitele înalte rânduieli împărătești și episcopești, prin care numai celorce din parohii cu plată sau cu dejmă li se dă volnicie, precum la catolici și la evangelicii așa și la uniți, dintre parohi, capelani și profesori a-și alege parohi. Inșă Dvoastra, batărcă nu dați de acestea, totuși vi se lasă voia dintre toți preoți Regimentului, precum

și dintre profesorul Macedon și teologul Moroșan, să vă alegeți preot care va plăcea. Dreptul alegerii se înțalege așa adevăc să se aleagă unul dintre preoții, cari slujind îngelungat și-au dovedit știința și purtarea s'a, iară nu dintre mireni! Și de s'au făcut până acum altmintrelea, aceea nu după lege, nice dreptate, ci după lipsa vremilor și alte îndemnuri s'au făcut, prin care nespun s'au stricat religia și obiceiurile cele bune, — precum se vede din sus numitu rescript episcopesc din anul 1828, unde apriat se spune, că nice spre așezarea caplanilor nici a parohienilor n'au votum să-i pue poporenii!

Va urma.

Posta Administrațiunii.

Am primit și chităm abonamentul dela: *Salva* pe 1902 sem. 2-lea și întreg an. 1903. — *Ticvaniul mare* pe 1913. — *Szarvaszó* pe 1902 sem. 2-lea și din 1903 până în 1-a Martie. De cele ce ne scrii pe cupon nu știm nimic. Binevoiește a ne lămuri mai deapropoape, ca să ne cunoaștem. — *L. Gy. Orade* pe 22/10 1912—22/5 1913. — *Breșc* pe 1912. — *Giurgeu* pe April-Sept. 1913. — *Dr. E. A. Nocrîh* pe 1911 sem. 2-lea și din 1912 pe lunile Ianuar—Februar. — *Dr. A. M. Sziget* pe 1911.

BIBLIOGRAFIE.

Biblioteca academiei române.

În luna Maiu 1913 s'au consultat de 672 cetitori 1860 volume și broșuri tipărite; de 180 cetitori s'au consultat 943 manuscrise, 1506 documente, 19 cărți vechi românești [1508—1830].

Colecțiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 481 volume și broșuri, 305 numere de reviste române, 224 reviste străne, 1 hartă, — stampe și portrete, 13 volume manuscrise, 3 documente, — fotografii, 2 albuni, 743 foi volante, 1 notă muzicală, 41 obiecte de muzeu și un monete.

Înștiințare. Din monumentală operă „*Dacia preistorică*“ (un volum în 89 mare cu 1152 pagini și număroase ilustrațiuni) de regretatul *Nicolae Densușianu*, cu o prefață de d-l *Dr. G. I. Istrati*, se află spre vânzare un număr de exemplare în depozitul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“. *Prețul unui exemplar* trimis franco, este de 30 (treizeci) coroane. Cei-ce doresc să-și procure această lucrare monumentală, al cărei venit, după acoperirea cheltuielilor de tipar, va cădea în beneficiul „Asociațiunii“, să binevoiască a se adresa Oficiului de casă al „Asociațiunii“ (Sibiiu, Str. Șaguna, Nr. 6).

Sibiiu, 7 Iunie n. 1913.

Biroul „Asociațiunii“.

Se află de vânzare

Portretul Escelenției Sale **Dr. V. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

*) Vezi „Unirea“ Nrul 28 a. c.

1) Rodna poporal se zice Rogna.

A apărut: **Acatistul** și se vinde legătura simplă frc. . . . 1 cor. 10 fil.
 " cu foi aurite în pânză 1 " 60 "
 " în piele bordo frc. 6 " 20 "
 " în celuloid cu cruce frc. 5 " 20 "
 Librăria Seminarială Blaj—Balázsfalva.

Critica unei lecții de Valer Seni profesor în Năsăud. E o folositoare broșură pentru toți oamenii de școală, cari doresc a cunoaște cum trebuie tratată metodic o lecție în școală. Broșura e o reproducere din „Foia școlastică” și se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj cu 60 fil.

În editura tipografiei „Muri” din Craiova au apărut două cărți de o aleasă execuție tehnică și conțin versuri la diferite ocazii și despre lucruri dragi copiilor. Versurile sunt în mare parte introduse de ilustrații corespunzătoare

Titlul cărților: Elena Farago:
 Copiilor . . . costă 1.25 cor.
 Pentru copii . . . 1.—

Se pot comanda și la Librăria Seminarială din Balázsfalva—Blaj.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5.40 cor. Sunt
indispensabile fiecărui preot.

Se pot primi dela **Librăria Seminarială teol. gr. cat. din Blaj** cu prețul 9.50 cor.

1. Teologia dogmatică fundamentală de **Dr. V. Suciu prof.**

vol. I. **Apologetica creștină** fco. 5.30
 vol. II. **Tradițiunea și Bis.** fco. 5.30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. **Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.** fco. 7.30 cor.
 vol. II. **Săcramentele și Eshatologia.** fco. 7.30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1.50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din casele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

A eșit de sub tipar:

Regulament pentru organizarea învățământului în școlile primare din Arhidieceza gr.-cat. română.

Se află de vânzare la **Librăria Seminarială din Blaj.** Prețul 2 cor.

Se află de vânzare la **Librăria Seminarială din Blaj**

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor 4⁵/₁₀ cm.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**
 Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

MILIOANE folosesc în contra

TUSEI,

răgușelei, catarului, flegmei, tusei convulsive și măgărești

Caramellele pectorale

alui **Kaiser** cu „**trei brazi**”

6050 atestate dela medici și privați garantează pentru succesul sigur.

Bonhoane excepțional bune și gustoase.

Pachete cu 20 fil. și cu 40 fileri; cutie cu 60 fileri se află la: **Carol Schiesl** farmacist Blaj. (34) 13—22

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania”

==== SIBIIU ====

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.
 ==== recomandă ====

✚ **Asigurări împotriva focului** ✚
 pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

✚ **Asigurări pe viață** ✚

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până în finea anului 1912 . . . . . K. 5,456,645.67
 Capitale asigurate pe viață achitate . . . . . „ 5,458,689.48
 Starca asiguratilor cu sfârșitul anului 1912 } foc „ 183,667,241.—
 } viață „ 11,740,710.—
 Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2,603,400.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(18) 44 — ?

A apărut

ANTOLOGIONUL
 sau
MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeieștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează înmediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.